

Силабус освітньої компоненти

Програма навчальної дисципліни

ННЦ
«ІЕКВМ»

Загальні проблеми ветеринарної медицини

Шифр та назва спеціальності

Н6 – Ветеринарна медицина

Тип дисципліни

Обов'язкова

Освітня програма

Ветеринарна медицина

Підрозділ

Відділ хвороб птиці та молекулярної діагностики

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Форма навчання

Денна

Викладач (лекції)

Музика Денис Васильович

dmuzyka77@gmail.com

Доктор ветеринарних наук зі спеціальності 16.00.03 – ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія, старший науковий співробітник, завідувач відділу хвороб птиці та молекулярної діагностики.

Тема дисертації: «Ортоміксовірусні та параміксовірусні інфекції дикої та сільськогосподарської птиці в Україні (епізоотологія, засоби діагностики та специфічної профілактики)».

Викладач (практичні заняття)

Ткаченко Семен Володимирович

semen270181@gmail.com

Кандидат ветеринарних наук зі спеціальності 16.00.03 – ветеринарна мікробіологія, епізоотологія, інфекційні хвороби та імунологія, завідувач сектору бактеріальних хвороб птиці.

Тема дисертації: «Авідаденовірусна інфекція курей першого серотипу та синдром зниження несучості (біологічні властивості збудників та засоби діагностики)».

Загальна інформація

Анотація

Навчальна дисципліна пропонує системний і практико-орієнтований підхід до вивчення фундаментальних викликів та стратегічних напрямів розвитку сучасної ветеринарної науки. Курс зосереджений на опануванні комплексних підходів до забезпечення здоров'я тварин, високої якості продукції тваринництва та біологічної безпеки в аграрному секторі. Особлива увага приділяється аналізу нормативно-правового регулювання ветеринарної діяльності, методології наукових досліджень, принципам доказової медицини та сучасним світовим трендам у галузі діагностики й терапії. Програма інтегрує питання етичного поводження з тваринами, екологічного менеджменту та адаптації вітчизняних стандартів до вимог міжнародних організацій (WOAH, FAO, WHO), розглядаючи ветеринарну медицину як ключову ланку глобальної концепції «Єдине здоров'я» (One Health).

Аспіранти навчаються критично аналізувати стан ветеринарної галузі, виявляти пріоритетні проблеми епізоотичного та санітарного благополуччя, оцінювати вплив глобалізації та кліматичних змін на поширення патогенів, а також формувати науково обґрунтовані стратегії вирішення актуальних завдань ветеринарної практики й теоретичної науки.

Мета та цілі дисципліни

Набуття здобувачами теоретичних знань та практичних навичок з розпізнання патологічних процесів в організмі тварини, з'ясування причин виникнення незаразних та заразних (інфекційних та інвазійних) хвороб, їх діагностику, заходів лікування та профілактики.

Формат занять

Лекції, практичні роботи, самостійні роботи, консультації. Підсумковий контроль – залік, екзамен.

Компетентності

ЗК1. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у галузі ветеринарної медицини на основі системного наукового та загального культурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для спілкування, пошуку інформації, обробки первинних даних, їх аналізу та презентації. Здатність виявляти не вирішені раніше задачі (проблеми) або їх частини, формулювати наукові гіпотези.

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4. Здатність комунікувати та працювати у міжнародних дослідних колективах з метою вирішення наукових задач. Володіння у достатньому рівні іноземною мовою. Здатність використання іноземної мови для пошуку спеціальної професійної інформації, представлення наукових результатів в усній та письмовій формах, а також для спілкування у міжнародному науковому просторі.

ЗК5. Здатність до розробки нових методів дослідження, застосування їх у самостійній науково-дослідній діяльності з урахуванням правил дотримання авторських прав.

ЗК6. Здатність організувати роботу дослідного колективу, організовувати творчу діяльність та процес проведення наукових досліджень, проектувати та здійснювати комплексні дослідження, у тому числі міждисциплінарні.

ЗК7. Здатність до критичного аналізу та оцінки сучасних наукових досягнень, пошуку власних шляхів вирішення проблеми, рецензування наукових проєктів, наукових публікацій та авторефератів дисертацій.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення на основі цілісного, у тому числі міждисциплінарного, системного наукового світогляду.

СК7. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики ветеринарної медицини (ветеринарної мікробіології, епізотології та імунології, ветеринарної токсикології, фармакології та паразитології), виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК8. Здатність отримувати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях, а новизна підтверджена наявністю патентів (авторських свідоцтв), актів впровадження отриманих результатів у практику тощо.

СК9. Здатність до ретроспективного аналізу, систематизації та узагальнення результатів наукових досліджень у галузі ветеринарної медицини.

СК10. Здатність до проведення критичного аналізу різних інформаційних джерел, електронних ресурсів, нормативних та методичних матеріалів, конкретних наукових та професійних публікацій у галузі ветеринарної медицини.

Результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з ветеринарної медицини та суміжних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку та отримання нових знань і здійснення інновацій.

РН5. Планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з ветеринарної медицини і дотичних до неї суміжних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики, критично оцінювати та аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН7. Розробляти та реалізовувати наукові й інноваційні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та практичні проблеми ветеринарної медицини з дотриманням

норм біоетики, біобезпеки та професійної етики, врахуванням соціальних, економічних та правових аспектів.

РН9. Визначати та застосовувати комплекс необхідних сучасних клінічних, інструментальних та лабораторних методів і методик, професійне обладнання, інструментарій, реактиви тощо, необхідні для проведення досліджень стану здоров'я та благополуччя тварин різних видів і класів; безпечності та якості кормів; забезпечувати контроль і обіг біологічних субстратів тощо відповідно до обраного напрямку дослідження та поставленої мети.

РН11. Організовувати і здійснювати освітній науковий процес у сфері ветеринарної медицини, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни у закладах вищої освіти.

РН15. Працювати з сучасними бібліографічними і реферативними базами даних, а також наукометричними платформами, такими як Web of Science, Scopus, Journal Citation Reports, Academic Search Premier та ін.

Обсяг дисципліни

8 кредитів ECTS (240 годин): 40 годин лекції, 40 годин практичні заняття; самостійна робота – 160 годин.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Вступ. Основи загальної патології.

Закономірності виникнення, розвитку та завершення хвороб. Типові патологічні процеси (запалення, пухлини, дистрофії).

Тема 2. Основи клінічної діагностики.

Методи дослідження хворих тварин: від огляду та термометрії до лабораторних і спеціальних досліджень (УЗД, рентген).

Тема 3. Основи внутрішніх незаразних хвороб тварин.

Хвороби травної, дихальної, серцево-судинної та інших систем, що не передаються від тварини до тварини. Причини їх виникнення, методи лікування та профілактики.

Тема 4. Основи хірургічних хвороб тварин.

Травми, запальні процеси м'яких тканин, копит та суглобів, а також методи оперативного втручання. Асептика, антисептика, техніки накладання швів і пов'язок.

Тема 5. Основи репродукції тварин і ветеринарного акушерства.

Фізіологія розмноження, методи штучного осіменіння та надання допомоги під час пологів.

Тема 6. Основи ветеринарної гінекології.

Діагностика та лікування захворювань статевих органів (ендометрити, мастити). Боротьба з неплідністю тварин.

Тема 7. Організаційна структура Держпродспоживслужби і ветеринарної служби в Україні. Ветеринарне діловодство.

Ієрархія державних органів, що здійснюють контроль за безпечністю харчових продуктів та здоров'ям тварин. Правила ведення ветеринарної документації, звітності та сертифікації.

Тема 8. Забезпечення біологічної безпеки та біологічного захисту тваринництва в контексті продовольчої безпеки України в умовах воєнного стану та післявоєнний період.

Стратегії захисту тваринництва від інфекцій та екоциду в умовах війни. Забезпечення продовольчої незалежності України та відновлення аграрного сектору в післявоєнний період.

Теми практичних занять

Тема 1. Патологічні процеси (розлади місцевого кровообігу, гіпо- та гіпербіотичні процеси в організмі, запалення).

Фундаментальні зміни в тканинах: запалення, порушення кровообігу (гіперемія, ішемія) та процеси життєдіяльності клітин (гіпербіотичні — розростання, гіпобіотичні — дистрофія, некроз).

Тема 2. Загальні принципи клінічного дослідження органів та систем хворих тварин.

Загальні методи діагностики: огляд, пальпація, перкусія та аускультация, а також термометрія та дослідження слизових оболонок. Відхилення від фізіологічної норми та встановлення попереднього діагнозу.

Тема 3. Діагностика та лікувально-профілактичні заходи при хворобах органів дихання, травлення та обміну речовин.

Діагностика та лікування патологій внутрішніх органів. Поєднання медикаментозної терапії з корекцією годівлі та умов утримання тварин.

Тема 4. Діагностика та лікувально-профілактичні заходи при хірургічних хворобах в ділянках голови, шиї, тулуба, кінцівок, грудної та черевної порожнини.

Методи оперативного втручання та лікування травм (ран, переломів, гриж) на різних ділянках тіла — від голови до кінцівок. Дотримання правил асептики, антисептики та технік знеболення під час хірургічних маніпуляцій.

Тема 5. Діагностика та лікування тварин за акушерської патології тварин.

Ускладнення під час вагітності, родів (дистоція) та у післяпологовий період (затримка посліду, мастити, ендометрити).

Тема 6. Діагностика та лікувально-профілактичні заходи за симптоматичної неплідності тварин.

Причини безпліддя, що виникають внаслідок хвороб статевих органів, порушень гормонального фону або неправильної експлуатації тварин.

Тема 7. Організаційна структура ДПСС й ветеринарної служби в районі. Облік і звітність в роботі служби ветеринарної медицини та їх значення. Порядок оформлення актів про виконання ветеринарною службою різних видів робіт. Організація ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні. Організація ветеринарної справи в господарствах різних форм власності. Порядок видачі ветеринарних документів на перевезення вантажів підконтрольних службі ветеринарної медицини.

Визначається структура Держпродспоживслужби, порядок ведення ветеринарного обліку, звітності та видачі супровідних документів.

Тема 8. Види планів ветеринарних заходів та порядок їх розробки. Організація проведення запланованих ветеринарних заходів.

Розробка річних планів профілактичних щеплень, діагностичних досліджень та дезінфекції. Важливість дотримання чіткого графіку виконання цих заходів для недопущення спалахів інфекційних та інвазійних захворювань у господарстві.

Тема 9. Ефективність проведення ветеринарних заходів. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення ветеринарної служби в Україні. Організація ветеринарного сервісу в установах державної ветеринарної медицини. Госпрозрахунок в установах державної ветеринарної медицини. Ознайомлення з єдиними тарифами для надання платних послуг спеціалістами державних установ ветмедицини та порядок їх формування.

Методика розрахунку економічної ефективності ветеринарних заходів, джерела фінансування та формування тарифів на платні послуги.

Самостійна робота

На самостійну роботу виносяться опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до практичних занять. Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях.

Тема 1. Запалення: морфофункціональні та імунологічні аспекти. Стресові реакції та їх роль в патології. Патогенетичні підходи в дослідженнях патологічних явищ.

Тема 2. Стресові реакції та їх роль в патології.

Тема 3. Патогенетичні підходи в дослідженнях патологічних явищ.

Тема 4. Клітинна і тканинна патоморфологія: прояви пристосувальних та руйнівних процесів.

Тема 5. Місцеві розлади кровообігу: Гіперемія. Стаз. Анемія. Кровотеча і крововиливи. Тромбоз. Емболія. Інфаркт.

Тема 6. Відновлювальні процеси: Патологічна регенерація тканин і органів.

Тема 7. Техніка безпеки під час дослідження тварин.

Тема 8. Основні принципи і техніка застосування спеціальних методів клінічної діагностики (зондування, ЕКГ, руменографія).

Тема 9. Основні принципи і техніка застосування спеціальних методів клінічної діагностики (зондування, ЕКГ, руменографія).

Тема 10. Диспансеризація телят у пологовому відділенні. Методика диспансеризації коней, свиней, овець.

Тема 11. Методи терапії: антидототерапія, пробіотикотерапія, рефлексотерапія, лазеро- і ультразвукова терапія, неспецифічна стимулююча терапія.

Тема 12. Синдроми за хвороб печіники і жовчних ходів. Абсцеси печіники, амілоїдоз печіники.

Тема 13. Асцит.

Тема 14. Панкреатит. Кіста підшлункової залози Гостра і хронічна ниркова недостатність.

Тема 15. Абсцес нирки. Нефросклероз, гідронефроз. Нефрогенна дисфункція сечового міхура.

Тема 16. Гіперемія та ішемія головного мозку, водянка шлуночків мозку.

Тема 17. Синдром стресу.

Тема 18. Особливості використання провідникової анестезії при захворюваннях копит і ратиць у тварин.

Тема 19. Особливості догляду за ратицями при різних методах утримання корів.

Тема 20. Кування коней, види підков.

Тема 21. Ревматичне запалення копит і ламініти. Сучасний погляд на проблему та методи її усунення.

Тема 22. Порушення циркуляції лімфи в середовищах ока, клінічні форми її прояву.

Тема 23. Особливості медикаментозної терапії при захворюваннях очей у тварин.

Тема 24. Патологічний стан камерної вологи ока. Причини виникнення, діагностика та лікування.

Тема 25. Хвороби сітківки. Диференційна діагностика та прогноз.

Тема 26. Розгляд головних критеріїв життєздатності новонароджених телят, лоша́т, ягнят, поросят.

Тема 27. Вивчення методів діагностування та лікування хвороб новонароджених.

Тема 28. Комплексна профілактика неонатальної патології. Догляд за новонародженим.

Тема 29. Ультрасонографія.

Тема 30. Термографія.

Тема 31. Колпоцитоскопія.

Тема 32. Імпотенція: поширеність, класифікація. Методика проведення андрологічної диспансеризації. Комп'ютерна програма оцінки репродуктивної здатності самця.

Тема 33. Андрологічні захворювання: діагностика, терапія.

Тема 34. Ультрасонографічне, термографічне дослідження. Методика посткоцітографії.

Тема 35. Андрологічні препарати.

Тема 36. Термінологія та положення Закону України «Про ветеринарну медицину» (I і II розділи).

Тема 37. Організація ветеринарно-санітарного контролю та нагляду в Україні (основні положення III розділу Закону України «Про ветеринарну медицину»). Основні функціональні обов'язки посадових осіб ДПСС в районі та установах державної ветеринарної медицини. Обов'язки, права та відповідальність спеціалістів відомчої ветмедицини та її матеріально-технічне забезпечення.

Тема 38. Забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану: стан, проблеми, перспективи.

Тема 39. Хвороби, які можуть суттєвим чином вплинути на погіршення біологічної безпеки тваринництва в Україні та в Європі.

Тема 40. Щодо небезпеки виникнення в Україні спалахів сибірки в умовах воєнного стану та післявоєнний період.

Тема 41. Епізоотична ситуація щодо високопатогенного грипу птиці в Україні.

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

1. Борисевич Б.В., Горальський Л.П., Лісова В.В. Патоморфологія незаразних хвороб тварин : [навчальний посібник] / Б.В. Борисевич, Л.П. Горальський, В.В. Лісова. – Ж : «Полісся», 2014. – 144 с.
2. Внутрішні незаразні хвороби тварин: підручник. – 3-є видання, перероблене та доповнене / М.І. Цвіліховський, В.І. Береза, В.С. Січкара та ін. – К. : Аграрна освіта, 2014. – 614 с.

3. Внутрішні незаразні хвороби тварин: підручник. – 3-є видання, перероблене та доповнене / М.І. Цвіліховський, В.І. Береза, В.С. Січкара та ін. – К. : Аграрна освіта, 2014. – 614 с.
4. Наказ ДВФССУ від 16.01.2016 р. №36 «Про реорганізацію територіальних органів Держветфітослужби» шляхом приєднання їх до відповідних територіальних органів Держпродспоживслужби.
5. Положення Про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, яке затверджене Постановою КМУ № 667 від 2 вересня 2015 р.
6. Про затвердження плану заходів забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану : розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.04.2022 р. № 327-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/327-2022-%D1%80#Text>.
7. Стамбульська угода про розблокування українських портів для вивезення зерна: що це дасть Україні? Офіц. сайт Мінагрополітики України. URL: <https://minagro.gov.ua/news/stambulska-ugoda-prorozblokuvannya-ukrayinskihportiv-dlya-vivezennyazerna-shcho-ce-dast-ukrayini>.
8. Про делегацію Уряду України для участі у багатосторонніх переговорах з підготовки та узгодження проекту Ініціативи щодо безпечного транспортування зерна та продуктів харчування з українських портів : розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.07.2022 р. № 626-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/626-2022-%D1%80#Text>
9. Щербак О.В., Боровкова В.М., Бусигіна І.Е., Юрко П.С. Кібенко Н.Ю Робочий зошит з дисципліни: Біотехнологія у ветеринарній медицині. Х.:РВВ.ХДЗВА, 2021.- 68 с.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності аспіранта та розподіл балів	Шкала оцінювання		
	Сума балів	ECTS	Національна оцінка
Залік виставляється на основі рейтингу, отриманого упродовж семестру, максимальна кількість балів – 100. Змістовний модуль 1 – тест наприкінці семестру (40 балів). Змістовний модуль 2 – максимум 60 балів за практичні заняття. Підсумкове оцінювання: 50% від усередненої оцінки за модулі; максимум 50 балів за екзамен - контрольна робота та усна відповідь. Максимальна кількість балів – 100.	90-100	A	Відмінно
	82-89	B	Добре
	74-81	C	Добре
	64-73	D	Задовільно
	60-63	E	Задовільно
	35-59	FX	Незадовільно
	0-34	F	Незадовільно

Норми академічної етики та доброчесності

Всі учасники освітнього процесу (в тому числі здобувачі освіти) повинні дотримуватися кодексу академічної доброчесності та вимог, які прописані у положенні «Про академічну

доброчесність в ННЦ ІЕКВМ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, поважати гідність один одного, проявляти доброзичливість, чесність, відповідальність.